

Apie kultūros paveldą,

arba apie mus, nykštukus ant milžinų pečių

Kultūra mus lydi kiekviename žingsnyje. Ji persmelkia kasdienybę taip, kad neretai apie ją nė nesusimąstome. Priimame ją kaip savaime suprantamą dalyką, tarsi orą ar vandenį. Ji apima be galo daug – nuo monumentalių architektūros paminklų, epų ir klasikinių literatūros kūrinių, kurie kiekvienai kartai tais pačiais žodžiais atveria vis naujų prasmės klodų, iki pasakų ar tylių lopšinių, kurias vakarais švelniai niūniuoja motinos savo mažiesiems. Kultūra yra saitas, jungiantis praeitį, dabartį ir ateitį. Kultūros pavidalų įvairovė išreiškia turtingą žmogaus gyvenimo patirtį. Ši patirtis, jos atmintis ir per ją atskleistos vertybės yra prasmingesnės dabarties garantas ir neišsenkantis kūrybinio įkvėpimo šaltinis.

Gausus kultūros paveldas yra šios patirties ir vertybių išraiška. Kuo jis svarbus mums? Be kita ko, tuo, kad jis teikia daugiau drąsos, išdėlioja tam tikrus atramos taškus ir orientyrus, be kurių būtume priversti nuolat išradinėti tą patį dviratį, dažniau klyptume vaikščiodami apgraibomis ir galbūt dažniau kartotume vis tas pačias klaidas (nors nuo jų, tiesą pasakius, niekas nėra visiškai apsaugotas). Ir, be abejo, menkiaučiausi pažintume tiek patys save, tiek kitus. O ir kūrybingumas bei naujovės, apie kurių svarbą vis dažniau kalba ne tik menininkai, kūrėjai ar išradėjai, bet ir svarbius sprendimus priimantys politikai, reiškiasi ne tuščioje vietoje. Didieji dabarties meistrai nuolat semias įkvėpimo iš anksčiau gyvenusių autoritetų, iš jų darbų ir idėjų. Tad praeities dalykai toli gražu nėra bevertės senienos, į kurias galėtume ramiai numoti ranka ir tiesiog pakeisti kuo nors nauju. Juk, nors ir daug laiko praėjo nuo to meto, kai buvo pastatytos Egipto piramidės, pasakytos garsiosios Cicerono kalbos ar pirmą kartą suvaidintos Šekspyro pjesės, jų didybė ir dabar gniaužia kvapą, įkvepia ir pasako šį tą vertingo apie tai, ką reiškia būti žmogumi.

Kartais gali pasirodyti, kad dabar žinome ir suprantame gerokai daugiau negu mūsų protėviai. Ir tai tiesa. Tačiau būtent tai, kas buvo patirta, sukurta ir atrasta kadais, leidžia geriau įvertinti dabartį, kurti toliau ir matyti gerokai plačiau. Tad toli gražu ne iš piršto laužta vieno viduramžių autoriaus mintis, kad šiuo atžvilgiu esame tarsi nykštukai ant milžinų pečių.